

CARLES RIBA, JOSEP BAYERRI, JOAN CALS, RAMON GANYET, PERE RIERA I JOSEP OLIVERAS.

Taula rodona d'experts (i II)

Presentem en aquest número la segona i última de les dues taules rodones d'experts sobre el tema de la divisió territorial de Catalunya, que he tingut l'oportunitat de preparar i moderar per encàrrec de la revista ARREL.

Els participants en aquesta segona taula rodona han estat doncs, Josep Bayerri, aparellador i periodista de Tortosa, Joan Cals, economista i professor universitari de la Bisbal d'Empordà, Ramon Ganyet, enginyer de camins de la Seu d'Urgell, Pere Riera i Micaló, de Banyoles, Josep Oliveras, geògraf manresà professor a Tarragona i Carles Riba i Romeva, economista de Sant Joan Despí i ex-alcalde.

Els participants en aquesta segona taula —que sumen així

les seves opinions a les expressades pels geògrafs Lluís Casassas i Carles Carreras; l'urbanista Manuel Ribas i Piera i el jurista Josep Mir i Bagó, que foren els participants a la primera taula, han estat convidats tant per la seva dedicació professional com per la seva vinculació a zones concretes del territori català on el tema territorial és viscut des d'òptiques diferents.

Al capdavant, però, ha resultat que hi ha una coincidència fonamental en els criteris bàsics sobre com s'hauria d'enfocar actualment el problema. Com assenyalava al final un d'ells, aquesta coincidència és ben propera, d'altra banda, als punts de vista presentats en el primer col·loqui. Hi ha nous factors a considerar a l'hora d'enfocar la divisió territorial, a més de com

es va fer el 1933, però hom disposa ja d'un bon munt d'estudis recents i interdisciplinaris i el que convé és una decisió política comuna que permeti de posar fil a l'agulla. Aquest seria un resum molt ràpid i elemental d'ambdós col·loquis, organitzats per ARREL arran de la publicació dels dos volums d'Enric Lluch i Oriol Nello a càrrec de la Diputació de Barcelona «La ponència de la divisió territorial (1933-1936)» i «El debat de la divisió territorial (1939-1983)». El que oferíem en el número passat i ara en les pàgines que vénen, no són, amb tot, sinó dos resums significatius de les opinions exposades, i esperem d'aplegar-les totes en un volum, junt amb altres materials sobre el tema.

JAUME GUILLAMET periodista

QÜESTIONARI TAULA RODONA

Per un error a l'anterior número d'ARREL donàvem una versió reduïda del qüestionari establert pel moderador del debat sobre el futur de la divisió territorial de Catalunya, Jaume Guillamet. En aquesta segona entrega en donem el text íntegre per a la millor comprensió del que s'ha parlat al llarg d'ambdues taules rodones amb els experts en tan polèmica qüestió.

A. – La divisió territorial és una qüestió aïllable d'un context determinat?

En quina mesura hi incidiren, entre d'altres, factors com la incertesa dels models de desenvolupament socioeconòmic, la coexistència a Catalunya d'almenys tres nivells d'administració pública, la distribució territorial de la població o les conveniències relatives a les circumscripcions electorals? Això sense fer-ne una enumeració exhaustiva.

B. – El precedent de la Ponència de 1933, quines reflexions i quins elements d'utilitat ofereix?

—El criteri de formació de la Ponència.

—El mètode de recollida d'informació.

—Els criteris de determinació de les unitats comarcals i regionals.

—La proposta d'estructuració territorial.

C. – Quins elements nous caldria considerar en relació als que ja ho foren fa mig segle?

D. – El retard polític en abordar aquesta qüestió d'ençà de 1977 pot tenir algun paral·lelisme amb la indecisió que va seguir l'any 1933 a la presentació dels treballs de la Ponència? A què pot ser atribuït aquest retard?

E. – Quines serien des d'ara les passes adequades per a un correcte plantejament per part dels poders públics catalans de la qüestió pendent de la divisió territorial?

Carles Riba.

1-CARLES RIBA: Seria convenient que el Parlament de Catalunya, avui que ja existeixen prou anàlisis i estudis territorials sobre la nostra realitat, prengués la decisió de considerar-los, de fer les consultes pertinents i, probablement, també d'aprendre —perquè molts dels parlamentaris no són experts en assumptes territorials—, i a partir d'aquí establís un esquema de principis bàsics de la divisió territorial. I d'acord amb aquests principis bàsics seria convenient que es promogués una consulta popular sobre els col·lectius i les administracions —almenys entre els ajuntaments— per veure quines són les voluntats polítiques de participació, d'agrupació i de coordinació, que es manifesten. A partir d'aquí, es podria fer una segona ronda —una mica a l'estil com s'han constituït les autonomies a l'Estat— i decidir les agrupacions comarcals al Parlament.

Josep Bayerri.

2-JOSEP BAYERRI: Els polítics han de fer una reflexió sobre els criteris bàsics que es desitgen per a la divisió territorial de Catalunya. Els experts han de dir quin és el model teòric possible, i els municipis quin és el disseny voluntarista, tot intentant copsar les opinions més properes a la ciutadania. De la suma de tots tres elements, del debat entre ells, pot sorgir una bona divisió territorial.

Joan Cals.

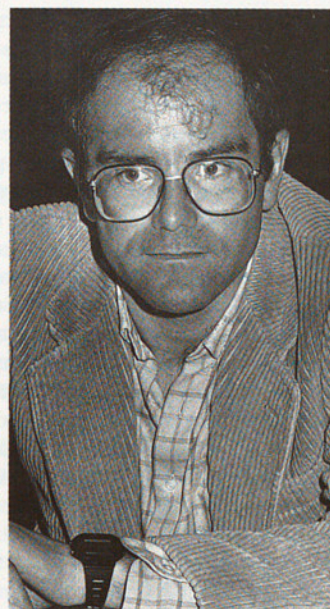
3-JOAN CALS: Sóc partidari del restabliment de la divisió comarcal. Però, no exactament de la que es va fer als anys trenta, sinó de la que va cap a un nombre més gran de comarques. Potser no tan accentuat en el sentit del

que són les municipalies, però sí en aquesta línia de buscar nivells de prestació de serveis d'àmbit comarcal, entenent les comarques com l'àmbit en el qual es presten els serveis que, normalment són de competència municipal, que poden ser prestats de manera més eficaç i més racional a un nivell superior agregat i, per tant, serveis que han estat transferits, que han estat cedits, per l'administració local.

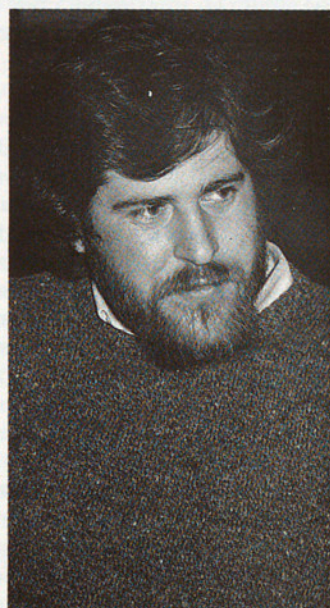
4-RAMON GANYET: Encara és vàlid el manteniment de tres nivells d'administració a Catalunya: el municipi, amb les reformes que hi calguin; la comarca, que crec que pot respondre bastant a la major part del plantejament necessari a nivell territorial; i, després, una agrupació de comarques, perquè trenta o quaranta comarques crec que és molt difícil que es puguin fer dependre de Barcelona.

5-PERE RIERA: Seria important que hi hagués un consens, però ample, perquè amb aquesta divisió territorial, tothom s'hi pogués posar d'acord.

6-JOSEP OLIVERAS: A l'hora de fer una nova organització del territori caldria tenir en compte els nivells reals de decisió que hi ha a Catalunya, especialment en el terreny econòmic-financer, i en aquest sentit seria interessant conèixer com les grans empreses de serveis tenen estructurat el territori català. La detecció d'aquests centres de decisió és molt important, sobretot en el sector dels serveis financers, perquè implica la localització d'uns determinats poders per aprovar o denegar inversions. ●

Ramon Ganyet.

Pere Riera.

Josep Oliveras.

Panorama general de la taula rodona celebrada al Palau de la Generalitat.

BAYERRI. La divisió territorial de 1936 va fer-se en uns moments que no existia cap experiència immediata precedent i es partia pràcticament de zero, ja que el record de les vegueries o dels «corregimientos» quedava molt allunyat en el temps. Durant els darrers cinquanta anys s'han cremat acceleradament etapes, fins al punt d'arribar-se a qüestionar en molts casos si la fórmula aplicada el 36 era o no la correcta. És evident que no es pot començar des del mateix punt de partença. Actualment, un plantejament acurat ha de tenir en compte dues qüestions fonamentals: l'aparició d'un nou model global d'articulació del territori, que pràcticament converteix tot el Principat en el rera país o l'extensió de l'aglomeració metropolitana barcelonina; i la consolidació de les províncies, no sols com a àrees de l'Administració Pública, si no també com a regions naturals abocades a la dependència respecte al «centre principal» que és la seva capital.

L'any 1936, Catalunya estava ordenada territorialment a partir d'una gran ciutat, vuit o deu mercats principals i una trentena de mercats comarcals o centres d'atracció i serveis de la rodalia; avui, l'àrea metropolitana té prop del seixanta per cent de la població catalana, gairebé un deu per cent més s'aplega a les altres capitals regionals —Tarragona/Reus, Lleida i Girona—, i, d'ací per avall, tot és imprecís i hi caben moltes alternatives ordenancistes. D'altra banda, no hem arribat a posar-nos d'acord sobre el model que es deriva de la dinàmica urbanística dels darrers vint anys, quan els grans eixos de comunicacions van provocar una extensió lineal en corredors, i van desbordar el sistema de polarització en malla territorial que s'havia considerat vàlid fins aquell moment.

Quant a les províncies, malgrat que l'any 36 aquest sistema d'administració tenia ja un segle d'existència, la seva definitiva consolidació, com a centres de poder polític i econòmic gairebé irreversible, s'ha produït en la darrera meitat de segle, en la mesura que les dotacions, serveis, instal·lacions, aportació de recursos i activitats generades a l'entorn de la capital provincial han estat extraordinàries i estimulades des dels poders públics. En la pràctica, la divisió provincial és gairebé irreversible, i em dol de dir-ho perquè jo sóc d'una àrea geogràfica on hi ha hagut un permanent rebuig de l'actual estructura provincial. Malauradament, la gent accepten el ser tarragonins, gironins o lleidatans, malgrat que ho matisin, i no sempre, amb l'afegitó del seu poble o comarca. La solució alternativa, que

podria ser crear un parell de províncies més i fer coincidir província amb vegueria, es presenta com a veritablement difícil i conflictiva.

La dificultat principal per trencar els esquemes actuals rau en el fet que la divisió administrativa hauria d'ésser la conseqüència racional de l'organització i l'ordenació global del territori de Catalunya. Això no és així; en aquest moment no tan sols manca la planificació concreta, sinó que, fins i tot, hi ha indefinició respecte a quins poden ser els models de desenvolupament assumibles pel nostre país, què convé fer amb l'àrea metropolitana de Barcelona, quina ha d'ésser la jerarquia de ciutats, per on ha d'anar la zonificació i la divisió del sòl segons els usos, i quins criteris d'actuació i incentivació econòmica s'han d'aplicar. El Pla Director de Catalunya no ha d'ésser la superposició del pla de carreteres amb el mapa sanitari, l'educatiu, el pla de ports, el programa d'assistència social, la xarxa de bombers i un llarg etcètera, sinó quelcom molt més important.

CARLES RIBA. Evidentment, crec que en el temps que ha transcorregut entre la divisió territorial del 32-37 han tingut lloc diversos fenòmens importants, entre els quals destaca el diferent repartiment de la població i de l'activitat econòmica en el nostre país. Han sorgit zones noves que fins ara no hi eren, per exemple, Tarragona i tota la seva zona d'influència, quant a la indústria; la Costa Brava, i el seu desenvolupament turístic i de serveis; la mateixa zona metropolitana de Barcelona, etc. Per contra, jo diria que el Llobregat ha disminuït com a eix vertebrador d'indústria i d'activitat econòmica. En tot cas, també les comunicacions, i especialment la xarxa d'autopistes, han transformat bastant les relacions. Això, per mi, modifica algunes de les anàlisis —no pas totes— que féu la ponència de 1932. A més, hi ha una altra qüestió: les administracions municipals han tendit a prendre un paper cada dia més decisiu i unes funcions estructurants més importants. Sobre aquest tema, que avui és al carrer, no s'hi ha reflexionat prou. Això fa que l'aspecte de la representació política i de la voluntat de les comunitats afectades —el qual va ser tingut molt en compte el 1932— malauradament s'hagi oblidat ara i, per tant, és un dels temes que caldria recuperar. Per contra, un tema que avui dia ha estat molt present, objecte de nombrosos estudis, i que pràcticament no es va tenir en compte en la divisió republicana, és el de les competències i les administracions més adequades per dur-les a terme correctament.

S'apunta aquí si hi ha un retard polític en l'establiment de la divisió territorial de Catalunya? Jo crec que sí, que hi ha un retard important. Entenc que una «divisió territorial» —que segons com es consideri té més d'«agrupació» que no pas de «divisió»— comporta una acció d'estructurar administracions, i per tant, d'estructurar la societat i de donar participació. En aquest sentit, crec que tota la classe política nostra té dificultats a donar realment aquesta participació. Si enfoquem realment amb tota la profunditat aquest punt de vista —«bàsicament la divisió territorial com a resultat de la participació en les agrupacions municipals»— veurem immediatament que el nostre país, com esdevindria a qualsevol altre país, pren una nova dinàmica. Per tant, jo crec que la nova divisió territorial de Catalunya és molt important i que per resoldre aquesta qüestió de forma satisfactòria cal que les forces polítiques superin les seves prevencions en contra de la participació. Avui dia, aquesta és una de les qüestions fonamentals que té plantejades la classe política respecte a la seva acció.

Seria convenient que el Parlament de Catalunya, avui que ja existeixen prou anàlisis i estudis territorials sobre la nostra realitat, prengué la decisió de considerar-los, de fer les consultes pertinents, i probablement també d'aprendre —perquè molts dels parlamentaris no són experts en assumptes territorials—, i a partir d'aquí establís un esquema de principis bàsics de la divisió territorial. I d'acord amb aquests principis bàsics caldria que es promogué una consulta popular i en els col·lectius i administracions —almenys entre els ajuntaments— per veure quines són les voluntats polítiques de participació, d'agrupació i de coordinació que es manifesten. A partir d'aquí, es podria fer una segona ronda —una mica a l'estil com s'han constituït les autonomies a l'Estat— i decidir al Parlament les agrupacions comarcals.

No ignoro pas que Catalunya demana una estructuració territorial una mica peculiar en relació amb d'altres comunitats autònomes del nostre Estat. Així, per exemple, Andalusia, Galícia o el País Basc tenen unes quantes ciutats relativament importants que fan el paper de nucli del territori. A Catalunya —com també esdevé amb Aragó o la Comunitat Autònoma de Madrid— hi ha una ciutat que supera de molt totes les altres: Barcelona; i no tan sols la pròpia ciutat, sinó també tot el fenomen metropolità que l'envolta. L'orientació que crec que hauria de prendre l'articulació territorial del fenomen metropolità, seria el de la coordinació

de l'acció entre les administracions. Cal admetre que en aquest context es troben municipis amb molt de pes específic (dels més importants de Catalunya, Barcelona a part), i que assumeixen importants competències. La Corporació Metropolitana de Barcelona hauria de prendre essencialment el caràcter de federació o coordinació de realitats comarcals —algunes amb una especificitat molt gran com el Baix Llobregat, el Vallès o el Maresme—, i les seves funcions haurien de centrar-se en el plantejament i en alguns aspectes de la gestió del transport metropolità, en els grans serveis territorials, en el plantejament i coordinació de l'urbanisme i en algunes grans infraestructures territorials.

BAYERRI. Jo crec que la futura divisió territorial s'hauria d'orientar a partir del treball concurrent des de tres direccions: per un cantó, l'aportació i el treball dels experts en geografia, urbanisme i sociologia entre d'altres; per una altra, el criteri dels ajuntaments i d'altres administracions locals; i, finalment, la decisió dels polítics, des del Parlament. No m'estendré en quin paper correspon a cadascú, però penso que el pes hauria d'estar d'alguna manera compartit entre tots tres elements. Els polítics han de fer una reflexió sobre els criteris bàsics que es desitgen per a la divisió territorial de Catalunya, els experts han de dir quin és el model teòric possible i els municipis quin és el disseny voluntarista, tot intentant copsar les opinions més pròximes a la ciutadania. De la suma de tots tres elements, del debat entre ells, pot sorgir una bona divisió territorial.

Opino que cal no confiar-ho només al que puguin dir o voler els ajuntaments, com tampoc al que puguin explicar els experts o teòrics, sinó que cal tota una discussió que els polítics s'encarregaran de sintetitzar i convertir en Llei.

CARLES RIBA. Abans he dit que em semblava que inicialment havia de ser el Parlament qui estudiés tots els treballs que s'han fet darrerament, per establir unes bases a partir de les quals promoure un debat municipal. Després caldria una segona ronda del Parlament...

JOAN CALS. La connexió, la forta, la clara i forta relació entre divisió territorial i divisió administrativa em sembla que és un punt de partida ineludible.

L'altra qüestió és fins a quin punt elements no estrictament de racionalitat o d'organització influeixen a l'hora de fer aquestes divisions. Jo diria que hi ha factors, com per exemple el que és

estrictament el *factor polític*, el *factor electoral*, que condicionen molt clarament el que seria una voluntat de racionalització. I en citaria també un altre —és molt obvi, molt evident—, en la mateixa línia, que no és entès de manera tan clara i que és el que en podríem dir les *inèrcies històriques*, és a dir, el *factor sentimental*, una mica com les resistències a un procés de modernització. És indubtable que Catalunya ha viscut un procés molt intens de canvi, que ha afectat naturalment el territori, l'economia i la manera com l'economia, el territori i la població es relacionen.

Sobre els nous elements que caldria tenir en compte, em sembla que n'hi ha un de molt important, és el nivell al qual caldria prestar els serveis, cada un dels serveis que no són municipals en sentit estricte, sinó que, per raons d'eficàcia, per raons de racionalitat, caldria prestar-lo a un nivell superior.

Evidentment, també hi ha una qüestió prèvia, i és determinar quins són els canvis que s'han produït en l'estructura territorial, econòmica i de la població. En aquest sentit, crec que són aclaridores les modificacions fetes en la xarxa de comunicació, la construcció de l'eix d'autopista al litoral, la concentració molt forta de població també en aquest espai litoral i un factor que va associat als anteriors, que és l'especialització turística d'aquest litoral. Juntament amb això, hi ha el pes molt fort que en el conjunt de Catalunya té l'Àrea Metropolitana de Barcelona i l'aparició d'alguns fenòmens, si no metropolitans, amb una certa semblança i que, per analogia, podríem assimilar amb l'Àrea Metropolitana de Barcelona, i així podríem parlar de «comarques urbanes».

S'ha perdut massa temps, evidentment, durant aquestes anys. Per què s'ha perdut? Per què hi ha hagut aquest retard polític? Aquest retard polític és equiparable al retard que va haver-hi l'any 1933? Jo diria que és de naturalesa diferent. Fonamentalment *el retard polític d'aquests últims anys obeeix al fet que ha estat impossible de treballar a Catalunya a nivell constitucional*. És a dir, pensem que des de l'any 1980 no ha estat possible el treball constitucional que és un treball, *diríem, essencialment de consens, un treball d'assentiment de tots els agents polítics i socials*. Ha estat impossible a Catalunya d'ençà de l'any 80 i jo crec que aquest és el factor essencial.

Potser un altre fet no menys remarcable és que sovint, d'ençà del restabliment de la Generalitat provisional, però encara més des de l'any 1980, a Catalunya els problemes pretesament urgents han passat per davant dels

problemes importants. De vegades s'ha prestat molta atenció, molts esforços i moltes baralles a problemes urgents, que molt sovint no eren importants i, en canvi, els problemes importants han estat marginats.

Finalment, ja per acabar, *sóc partidari del restabliment de la divisió comarcal*. Però, no exactament la que es fa fer als anys trenta, sinó *de la que va cap a un nombre de comarques més gran*. Potser no tan accentuat en el sentit del que són les municipalies, però sí en aquesta línia de *buscar nivells de prestació de serveis d'àmbit comarcal, entenent les comarques com l'àmbit en el qual es presten els serveis que, normalment, són de competència municipal, però que poden ser prestats de manera més eficaç i més racional a un nivell superior agregat i, per tant, són els serveis que han estat transferits, que han estat cedits, per l'administració local*.

RAMON GANYET. Pel plantejament, des de l'origen, *divisió territorial per què?*

A mi se m'acuden tres nivells generals que també són diferents, i cada un respon d'una manera diferent al que es vol. Un és la mancomunitat de serveis, siguin sanitaris, d'ensenyament, etc., els clàssics municipals que hi pugui haver, des d'escombraries fins a distribució d'aigua, etc. Aquesta mancomunitat de serveis funciona a escales molt diferents i segurament s'ha de recolzar més en els municipis, les municipalies, en un nivell més pròxim als municipis, que cada vegada, —i estic d'acord amb el que has dit abans, Cals— aniran creixent.

Un segon nivell són les àrees de planejament: socio-econòmic, urbanístic o d'un altre ordre específic, com el mapa sanitari, que s'inclou ben bé dins d'aquest esquema. Aquestes àrees de planejament són molt diverses, com ho pot ser el contingut mateix del que es vulgui planificar.

El tercer nivell, com també ha recalcit molt bé en Joan Cals, és el de l'administració, i aquí crec que bàsicament encara hi ha la porta oberta a l'administració de l'Estat.

Hem viscut aquests últims anys una refermança molt important del sistema provincial i els serveis perifèrics, no tan sols de l'Estat, sinó també de la Generalitat, estan calcats de l'esquema anterior, amb tots els vicis adjuntats a la situació precedent.

Jo crec que en *l'estat actual de la qüestió hi ha una diferència molt important en relació amb la dels anys trenta: el país s'ha fet molt petit, el país s'ha encongit*. Entre les comunica-

cions, que han canviat, i no únicament per les autopistes, sinó en tot, tothom veu la mateixa televisió, tothom sent la mateixa ràdio, els mitjans d'informació són els mateixos..., amb tot plegat el país s'ha fet molt més petit, molt més assequible a tothom, encara que hi ha un cert desconeixement, encara molt gran d'uns racons o altres de Catalunya, no tan gran com deu ser l'any 1930. Però Déu n'hi do!

Jo, personalment, crec que *encara és vàlid el manteniment de tres nivells d'administració perifèrica, d'administració a Catalunya: el municipi, amb les reformes que hi calquin; la comarca, que crec que pot respondre bastant a la major part del plantejament necessari a nivell territorial, i després una agrupació de comarques*, perquè trenta o quaranta comarques crec que és molt difícil que es puguin fer dependre directament d'aquí, de Barcelona. Crec que bàsicament les vegueries o regions haurien de fer la funció de l'administració perifèrica de la Generalitat.

PERE RIERA. Respecte a la diferència entre 1933 i 1980, crec que hi ha algunes diferències.

Ara, naturalment, tenim un precedent, un precedent històric, que és la divisió de 1936, que no es pot oblidar. D'altra banda, una vegada poguessin estar fixats aquests criteris de divisió territorial racional. Pel que fa a l'últim punt, el retard que pugui tenir la divisió territorial actualment, a part dels motius que ja s'han esmentat crec que aquest element conflictiu, la divisió territorial, és un element que fa sortir butllofes en molts sectors, que no tothom hi està d'acord, que ja s'han fet moltes propostes i sembla que cada dia que passa se'n van fent més o es van contraposant més les actituds respecte a aquestes propostes, i hauria de ser ben bé el contrari. Seria important que en aquest cas hi hagués un *consens, però ample, perquè ens poguéssim posar d'acord amb aquesta divisió territorial. Aquella divisió territorial, la de 1936, era una bandera els últims anys del franquisme, com a oposició a aquell règim i, per tant, com a afirmació de la democràcia i també de catalanitat. Ara caldria que això es pogués recuperar, que retrobéssim la part que s'ha perdut d'aquest component per arribar, doncs, a una divisió prou consensuada. És més fàcil que les competències canviïn les diferents divisions que no pas que el mapa territorial tingui un dibuix nou i que es canviï.*

Així doncs, em penso que s'haurien de mantenir aquests nivells administratius, que les comarques podrien ésser d'un nombre semblant al de l'any 1936,

potser una mica superior, no pas igual, per les regions o vegueries. Quedaria el problema de la desarticulació amb les províncies, amb poques regions o vegueries, perquè poguessin ser allò: set, vuit, nou..., potser l'Alt Pirineu, potser Manresa, es podria veure si Tortosa.

JOSEP OLIVERAS. O sigui que *ens trobem, per una banda, amb tot un conjunt d'inèrcies històriques que pesen molt (els habitants d'aquest país solen saber a quina comarca pertanyen) i, per altra banda, el territori, o més ben dit, la població i les activitat econòmiques que s'hi localitzen, ha canviat en relació als anys trenta*. I aquests fets presenten una sèrie de problemes, perquè es tractaria d'adequar una nova divisió al territori, i això és entrar en un debat que fins ara ha estat un debat a nivell teòric, i que ara seria entrar en una polèmica a nivell polític, a nivell de grups municipals, i a nivell de carrer.

Es parla de comarca, comarcalisme i de nova organització territorial, però cal tenir en compte el municipi, perquè en la major part dels casos *quan es parla de comarca, en realitat, moltes vegades s'amaga l'ou i, en realitat del que es parla és de la capital de comarca*. Quan es diu el Berguedà, es pensa o es vol dir Berga; i el Bages, per a molts vol dir Manresa; i el mateix passa amb les altres comarques. *El comarcalisme es redueix per a molts a la ciutat-capital de comarca*. Si Banyoles reivindica ser capital d'una comarca és perquè Banyoles té un pes real, és una ciutat petita de Catalunya, però exerceix de ciutat i, per tant, estructura un territori al seu voltant. Aleshores la realitat comarcal està molt lligada als interessos d'una ciutat que exerceix funcions de capitalitat. I la ciutat que exerceix de capital de comarca és un municipi i com a tal té una sèrie de problemes, una part dels quals provenen del seu paper de capital sense que, com a contrapartida, disposi dels mitjans adequats, tant tècnics com financers.

En un primer nivell d'organització territorial s'ha de reconèixer la importància real del municipi i la necessitat urgent de mancomunar determinats serveis entre el municipi-capital i els municipis perifèrics, rebí o no aquesta agrupació el nom de municipalia.

Respecte a la comarca, hi ha el problema de realitzar una nova organització del territori català, i tota revisió de les comarques del 32-36 pot presentar problemes polítics, i de problemes no en vol ningú. *Una possible sortida seria la d'aprovar immediatament (que ja s'hauria d'haver fet), una determina-*

da organització comarcal, potser la mateixa que coneixem, amb unes poques variacions i establir uns possibles mecanismes de revisió. Les noves comarques haurien de tenir, d'entrada, unes competències clares en matèria de planificació urbanística (els famosos plans generals comarcals) i de tipus econòmic i social (serveis, equipaments...).

Sobre el tema de la planificació, cal pensar que nosaltres no podem anar discutint sobre el tema comarcal o sobre l'organització territorial de Catalunya sense deixar de banda la planificació territorial. Desvincular una cosa de l'altra és un problema molt greu. La Generalitat té un pla territorial aprovat; hi ha un decret sobre el tema i fa poc, el mes de febrer, al D.O.G. va sortir un desenvolupament del primer decret, i, no obstant, no hi ha aprovada l'organització del territori en comarques. Em sembla que les dues coses haurien d'anar molt lligades, i si no hi van s'està demostrant l'existència d'una important contradicció de caràcter polític.

Pel que fa al tema de moda de la província única, ho trobo força complex, és molt bonic de parlar-ne en el sentit de reivindicar la fi de l'històric «esquarterament de Catalunya en províncies», però *hi ha el perill que la província única signifiqui acréixer el poder i el paper de decisió de Barcelona que ja el té molt gran. L'altre dia el president d'aquesta Diputació, Antoni Dalmau, explicava a Manresa en una conferència sobre el tema comarcal, l'enorme pes polític que hi havia a Barcelona, amb la gran concentració d'organismes i càrrecs de les diferents administracions, fenomen que creixeria amb la creació d'una província única i això independentment del fet que una atenta lectura de la Constitució fa molt difícil la supressió de les actuals províncies.*

Per últim, afegiria que a l'hora de fer una nova organització del territori caldria tenir en compte els nivells reals de decisió que hi ha a Catalunya, especialment en el terreny econòmic-financer, i en aquest sentit seria interessant conèixer com les grans empreses de serveis tenen estructurat el territori català. La detecció d'aquests centres de decisió és molt important, sobretot en el sector dels serveis financers perquè implica la localització d'uns determinats poders per aprovar o denegar inversions.

CARLES RIBÀ. Penso que hauríem de definir uns *nivells d'administració bàsics*, i a partir d'ells n'hi podria haver altres de «derivats» o de «segon grau». Això pot aclarir moltes

Un moment del debat: Ganyet (La Seu d'Urgell), Bayerrri (Tortosà) i Oliveras (Manresa).

coses. Particularment, *crec que en l'Estat només n'hi ha tres: l'àmbit de l'Estat, el de la comunitat autònoma i el del municipi*. En conseqüència, *el poder, la representació política, les competències i els recursos econòmics han de residir bàsicament en aquestes tres nivells*. A partir d'aquí, els municipis poden fer els castells organitzatius i administratius que calguin: comarques, mancomunitats, agrupacions metropolitanes, etc., per tal de resoldre els múltiples problemes en què han de treballar coordinadament.

Per tant, *les comarques poden ésser concebudes com uns òrgans derivats de la Generalitat o dels municipis*. Avui dia existeix un gran consens sobre què són òrgans d'administració local, punt de vista del qual participo. Tanmateix, penso que haurien de tenir una representació política derivada, a fi de no passar per damunt de la voluntat dels municipis.

En un altre ordre de coses, *si s'estructurés una administració local potent, les agrupacions de municipis i comarques funcionessin i també els òrgans de descentralització de la Generalitat tinguessin una autonomia real, amb voluntat de participació i ganes d'estructurar el país, estic convençut que l'establiment de la província única tindria la virtut de permetre plantejar amb més claredat el sistema organitzatiu propi de Catalunya*.

JOAN CALS. Sobre el que deia en Carles Riba, que aquí només hi ha tres nivells clars que són municipi, comunitats autònomes i Estat, hi estic d'acord. Aquests tres nivells, i cada un —el que deia abans de parlar de comarques, vegueries i províncies—, l'adscriuria a aquestes unitats. És a dir, que les comarques les veig bàsicament com delegacions de funcions municipals o agregacions municipals; les vegueries vénen de les comunitats autònomes com a sistema perifèric de prestació d'uns determinats serveis, és a dir, els que generen aquestes comunitats autònomes i les províncies són el sistema perifèric de l'Estat, és a dir, que

tots tres nivells anirien concordats.

Sobre el que deia en Bayerrri, que el sistema de tirar endavant podrien molt ben ser aquestes comissions de polítics, d'experts i de municipis, que són els tres interlocutors que sembla que poden dir més en tot això, d'acord. Naturalment, des de l'any 1977 fins ara, moltes coses han canviat i hi ha un marc de referència indefugible: la Constitució, l'Estatut, la cèlebre sentència del Tribunal Constitucional sobre les Diputacions; tot això són coses que ja estan aquí i ja marquen punts de partida per tirar endavant. I s'hi ha d'afegir la Llei de Règim Local, que ja defineix què són els municipis i molt més que això. Crec que és a partir d'aquí potser que s'haurien d'actualitzar els estudis que s'havien anat fent sobre altres conceptes. També volia dir que no crec que hi hagi contradicció entre pla territorial i divisió territorial, que tal com està això, doncs, no hi ha un «gap», (utilitzant un anglicisme) massa gran entre el que s'ha fet ara, el pla territorial, i el retard que tenim en la divisió territorial. En canvi, sí que hi ha una consolidació de les províncies, tant en l'àmbit de la Generalitat com de l'Estat, evidentment.

PERE RIERA. Respecte al que s'ha de fer, o al que es podria fer a partir d'ara en aquesta divisió territorial, s'ha dit que una de les possibilitats, —i es diu de fa temps— seria reimplantar la de 1936 i fer-ne una revisió. Això ja fa com a mínim tres o quatre anys que es diu, i jo, això fa tres o quatre anys, trobava que era la via més normal. És una cosa percebuda amb urgència, res millor, de moment que, funcionar, començar amb aquesta divisió de 1936, i en la primera legislatura fer els estudis pertinents per introduir-hi els canvis que semblessin més adequats. Però el cas és que això no s'ha fet i cada vegada es retarda més la divisió territorial i jo em temo que si ara reimplantem la divisió territorial del 36, serà encara més difícil que es retolqui, molt més difícil. En algun d'aquests casos, penso en Girona: caldria anar a

una solució similar en certa manera a la que tenien el 1936 per a Barcelona, és a dir, que Barcelona o el Barcelonès era una comarca petita, petita en termes relatius, perquè tenim molt de pes, hi havia una trama urbana i no es passava. Anar a aquesta mateixa solució per a Girona, fent un Gironès molt més reduït, amb l'esperit del Barcelonès de 1936, i fer una reestructuració a la resta de comarques seria una de les possibilitats. Però jo no dic només aquesta, jo em penso que seria millor, malgrat que sigui paradoxal per la urgència i la importància del tema, no implantar la de 1936, sinó fer aquest estudi o aquestes modificacions abans d'implantar-la. Bàsicament pel que dic, perquè em temo que quedaria la de 1936 sense més.

CARLES RIBA. Joan Cals, només voldria constatar una cosa, amb la qual suposo que hi coincidireu: si tots els contrastos d'opinió fossin com el d'avui, probablement ja tindriem resolt el primer nivell de la divisió territorial, és a dir, el nivell comarcal. Crec que s'ha donat força unanimitat, o almenys unes posicions molt semblants respecte al que són o haurien de ser les comarques.

Només vull manifestar el meu acord amb Pere Riera respecte a la manera de procedir. Crec que seria poc oportú de restablir sense més la divisió del 1936, ja que em fa l'efecte que els retocs que calen són d'una certa entitat. El 1980 hauria estat oportú el restabliment de la divisió del 36 en un primer període de rotatge: avui dia tal com he manifestat anteriorment, crec que seria millor procedir en base a establir uns principis bàsics, promoure un debat i una participació, per finalment en una segona ronda establir pròpiament la divisió territorial. Probablement en resultarà un augment del nombre de comarques —però no d'una manera desmesurada, convertides en municipals—, per tal de donar sortida a diversos contenciosos avui dia existents •

CARLES RIBA, JOSEP BAYERRRI, JOAN CALS, RAMON GANYET, PERE RIERA I JOSEP OLIVERAS.